

Mübâlağalı İsm-i Fâil

Aşağıdaki kelimeleri inceleyiniz, okunuş ve anlam bakımından ortak yönlerini tespit ediniz.

Çok sabırlı	صَبُورٌ	Çok bağışlayan	عَفَّارٌ
Çok doğru sözlü	صِدِّيقٌ	Çok hibe eden	وَهَّابٌ
Çok bilen	عَلَّامَةٌ	Çok yalancı	كَذَّابٌ

Bu kelimelerden her biri eylem veya niteliğin abartılı bir biçimde gerçekleştiğini veya bulunduğunu anlatan sıfat anlamlı sözcüklerdir. Böyle kelimelere mübalağalı ism-i fâil adı verilir. Sağ sütunda bulunan kelimeler فَعَّالٌ vezindedir. Bu vezin mübalağalı ism-i fâilin en yaygın veznidir.

Sol sütunda bulunan kelimeler ise mübalağalı ism-i fâilin ikincil derecede yaygınlığı olan vezinlerine ait örnek kelimelerdir.

Aşağıda bazı mübalağalı ism-i fâil örnekleri yer almaktadır. Bunların okunuşlarını, anlamlarını ve hangi vezinde geldiklerini inceleyiniz.

Vezin	←	Anlam	←	Mübalağalı İsm-i Fail
فَعَّالٌ	←	Çok bilen	←	عَلَّامٌ
فَعَّالٌ	←	Çok örten	←	سَتَّارٌ
فَعَّالٌ	←	Tövbeleri çok kabul eden	←	تَوَّابٌ
فَعَّالٌ	←	Çok öven	←	مَدَّاحٌ
فَعُولٌ	←	Çok şükreden	←	شَكُورٌ
فَعُولٌ	←	Çok zâlim	←	ظَلُومٌ
فَعُولٌ	←	Çok câhil	←	جَهُولٌ
فَعُولٌ	←	Sevgisi çok olan	←	وَدُودٌ
فَعَّالَةٌ	←	Çok anlayışlı	←	فَهَّامَةٌ
فَعِيلٌ	←	Çok bilen	←	عَلِيمٌ

Sıfat-ı Müşebbehe

Büyük	كَبِيرٌ	Kırmızı	أَحْمَرٌ
Zor	صَعْبٌ	Topal	أَعْرَجٌ
Güzel	حَسَنٌ	
Korkak	جَبَانٌ	Susuz	عَطْشَانٌ
Cesur	شُجَاعٌ	Kızgın	عَضْبَانٌ

Yukarıdaki kelimeleri inceleyiniz, okunuş ve anlam bakımından ortak yönlerini tespit ediniz.

Bu kelimelerin her biri anlam bakımından maddî veya manevî bir özelliği anlatmaktadır. Böyle kelimelere sıfat-ı müşebbehe adı verilir. Bunların ism-i failden farkı şudur: İsm-i fâil, bir eylemi gerçekleştiren kişiyi gösterirken sıfat-ı müşebbehe herhangi bir eylem söz konusu değildir.

Yukarıda verilen örnekler sıfat-ı müşebbehenin en çok kullanılan vezinleri olup sol sütunda bulunanlar semaîdir. Sağ sütunda bulunan iki grup ise kıyasî olup kendilerine özgü çekim düzenleri vardır. Buna göre:

- **فَعْلَانٌ** ve **أَحْمَرٌ** gibi renk veya kusur ifade edenler **أَفْعَلٌ** vezninde gelir ve müennesleri **فَعْلَانٌ** vezindedir. Bu durumda **أَحْمَرٌ** kelimesinin müennesi **أَحْمَرَاءُ**, **أَعْرَجٌ** kelimesinin müennesi **عَرَجَاءُ** olur.
- **عَطْشَانٌ** grubunda olan ve doluluk, boşluk gibi bir durumu veya bir iç duyguyu gösteren kelimeler ise **فَعْلَانٌ** vezninde gelir ki bunların müennesi **فَعْلَانٌ** vezindedir. Buna göre **عَطْشَانٌ** kelimesinin müennesi **عَطْشَانٌ** olur.
- Bu ikisi dışında sıfat-ı müşebbehenin en çok kullanılan vezinleri şunlardır:

كَبِيرٌ	←	فَعِيلٌ
صَعْبٌ	←	فَعْلٌ
فَرِحٌ	←	فَعِلٌ
حَسَنٌ	←	فَعْلٌ
جَبَانٌ	←	فَعَالٌ
شُجَاعٌ	←	فُعَالٌ
طَيِّبٌ	←	فَيْعِلٌ

Aşağıda bazı sıfat-ı müşebbeheleler yer almaktadır. Bunların okunuşlarını, anlamlarını ve hangi vezinde geldiklerini inceleyiniz.

Vezin	←	Anlam	←	Sıfat-ı Müşebbehe
أَفْعَلُ	←	Sarı	←	أَصْفَرُ
أَفْعَلُ	←	Mavi	←	أَزْرَقُ
أَفْعَلُ	←	Yeşil	←	أَخْضَرُ
أَفْعَلُ	←	Siyah	←	أَسْوَدُ
أَفْعَلُ	←	Beyaz	←	أَبْيَضُ
أَفْعَلُ	←	Dilsiz	←	أَبْكَمُ
فَعْلَانُ	←	Sarhoş	←	سَكْرَانُ
فَعْلَانُ	←	Tok	←	شَبَّعَانُ
فَعْلَانُ	←	Aç	←	جَوْعَانُ
فَعِيلٌ	←	Cömert	←	كَرِيمٌ
فَعِيلٌ	←	Güzel	←	جَمِيلٌ
فَعِيلٌ	←	Mutlu	←	سَعِيدٌ
فَعِيلٌ	←	Çirkin	←	قَبِيحٌ
فَعِيلٌ	←	Büyük	←	عَظِيمٌ
فَعِيلٌ	←	Uzun	←	طَوِيلٌ
فَعِيلٌ	←	Şiddetli	←	شَدِيدٌ
فَعْلٌ	←	Kolay	←	سَهْلٌ
فَعْلٌ	←	Sert	←	حَسِينٌ
فَعْلٌ	←	Kahraman	←	بَطَلٌ
فَعَالٌ	←	Helal	←	حَالَالٌ
فَعَالٌ	←	Haram	←	حَرَامٌ
فُعَالٌ	←	Tatlı	←	زُلَالٌ
فَعِيلٌ	←	Efendi	←	سَيِّدٌ
فَعِيلٌ	←	İyi	←	جَيِّدٌ